

A photograph showing a group of teenagers from the waist down, sitting in a row outdoors. They are all looking at their smartphones. The person on the far right has red-painted fingernails. The background is blurred.

SEKSTING I SEKSUALNO IZNUĐIVANJE

Priručnik za srednjoškolce

Impressum:

Naslov: Seksting i seksualno iznuđivanje - Priručnik za srednjoškolce

Izdavač: Društvo za komunikacijsku i medijsku kulturu (DKMK), Golikova 28, 10 000 Zagreb
elektronička pošta: info@dkmk.hr

Autori: Ivana Folo, mag. comm., Tina Hrubi, mag. comm.

Lektura: prof. dr. sc. Danijel Labaš

Dizajn, graf. priprema i tisk: Prsten d.o.o. - Creative Visual Solutions

Fotografije: Shutterstock, Canva

Zagreb, 2022.

ISBN: 978-953-49524-3-6

Izdaje se uz potporu Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade u sklopu projekta „Posljedice razmjene seksualnog sadržaja među mladima i njihova prevencija“.

Sadržaj ovog priručnika u isključivoj je odgovornosti Društva za komunikacijsku i medijsku kulturu i ne odražava stav Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade.

SEKSTING I SEKSUALNO IZNUĐIVANJE

Priručnik za srednjoškolce

Sadržaj

1. Što je seksting, a što seksualno iznuđivanje?	4
2. Kako izgleda seksualno iznuđivanje?	8
3. Što kažu istraživanja?	10
4. Rizici i posljedice	12
5. Kako dalje?	14
6.uho.dkmk.hr.....	16

1. ŠTO JE SEKSTING, A ŠTO SEKSUALNO IZNUĐIVANJE?

Seksting (eng. sexting)

= (eng.) sex + (eng.) texting

“
Ponašanje koje obuhvaća slanje, primanje i/ili proslijedivanje seksualno sugestivnih ili eksplisitnih sadržaja koji uključuju pisane poruke, osobne ili tuđe fotografije ili videouratke putem mobitela ili interneta.”

(Buljan Flander i sur., 2021; Barrense-Dias i sur., 2017; Gordon-Messer i sur., 2013)

Iako sexting može predstavljati dopisivanje i međusobno slanje intimnih fotografija među partnerima bez skrivenih namjera, ono može biti jako opasno i imati teške posljedice. Primjer toga je poticanje na sudjelovanje u slanju sadržaja na kojem se nalazi druga osoba bez odjeće, koje osim što je kažnljivo zatvorom i do deset godina ako je osoba na fotografiji mlađa od 18 godina (Kazneni zakon NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21), može voditi i do teških posljedica za žrtvu kao što su depresija, samoozljedivanje i u najgorem slučaju samoubojstvo.

Seksualno iznuđivanje

(eng. sextortion)

“ *Oblik ucjene koju počinitelj obavlja putem interneta i uključuje neki oblik prijetnje, najčešće da će objaviti ili prosljediti seksualno eksplicitne fotografije žrtve ako se žrtva na neki način ne uključi u daljnje seksualne aktivnosti.* **”**

*(Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba, DKMK, 2019,
Wolak, 2018)*

*Ponekad, kako bi izbjegli da njihovi sadržaji kruže internetom,
mladi postaju žrtve seksualnog iznuđivanja.*

Kazna zatvora i do dvanaest godina može se dobiti i kad se djeci i mlade iskorištava za počinjenje djela kao što su iskorištavanje djece za pornografiju, pornografske predstave ili upoznavanje djece s pornografijom (Kazneni zakon NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21).

2. KAKO IZGLEDA SEKSUALNO IZNUĐIVANJE?

1. korak – Upoznavanje/dopisivanje

Bilo da se radi o poznatoj ili nepoznatoj osobi, sve započinje porukama na društvenim mrežama, aplikacijama za dopisivanje, chatovima na videoigramu i drugim platformama za instant dopisivanje.

1

Hej, ljepotice! 😊 Kako si?

2

Ajoj, znam kak' ti je... 😊
Ali sad imaš mene, ja sam
tu za tebe i nikad te neću
povrijediti 😊❤️

2. korak – Zbližavanje/uspostava povjerenja

Nakon uspostave kontakta, osobi s lošim namjerama važno je prije svega stvoriti povjerenje i prijateljski ili ljubavni odnos. Manipulira tvojim osjećajima, a nerijetko i laže (recimo o svojim godinama ako se radi o nepoznatoj osobi). Često se javlja, a može tražiti i da tajš vaš odnos. Koristi ljubazne i laskave riječi te tvrdi da mu možeš vjerovati.

3

Daj jednu fotku bez
grudnjaka, baš bih to volio
vidjeti. 📸 Znaš da ju neću
nikom pokazati ❤️

4

A daj, ja sam tebi svoje
poslao... Ako mi ne
pošalješ, reći će svima ono
što si mi jučer pričala. A
mogu i objaviti onu sliku
bez majice. Sigurno ti ne
bi bilo drago da ti to tata
vidi. Ako si ti takva prema
meni, mogu i ja biti prema
tebi. Ajde daj, pošaljiii 💬

3. korak – Slanje poruka seksualnog sadržaja i traženje isto takvih

Kad se uvjeri da mu vjeruješ, započinje sa slanjem poruka seksualnog sadržaja, a potom i fotografija. Vrlo brzo i od tebe traži isto za instant dopisivanje.

3

Ako mu ne želiš poslati što traži ili prestaneš s dopisivanjem,
počinje te ucjenjivati i prijetiti ti. Tada se žrtve uplaše da
će zaista učiniti ono čime prijeti i počinju osjećati sram,
strah i bespomoćnost. Neugodno im je povjeriti se drugim
osobama, a često iz tih razloga nastavljaju komunikaciju sa
zlostavljačem.

4. korak – Ucjene i prijetnje

3. ŠTO KAŽU ISTRAŽIVANJA?

Čak 58,6% adolescenata primilo je poruke seksualno izazovnog sadržaja

(Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba, Ured za zdravstvo Grada Zagreba, Društvo za komunikacijsku i medijsku kulturu, 2019).

Svaki četvrti adolescent je potvrdio da je najčešće primio seksualno izazovan materijal putem društvene mreže Snapchat ili Instagram.

**Gotovo 40% mladih su pošiljatelju barem jednom uzvratili slanjem eksplisitnih seksualnih sadržaja.
Koji je razlog tomu?**

“
Flertanje s drugom osobom, osjećaj seksualne uzbudjenosti, povećanje intimnosti s drugom osobom, spetljavanje s drugom osobom, provjera njihove privlačnosti te zamjena za novac ili darove su najčešći razlozi sekstanja među mladima
”

(Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba, Ured za zdravstvo Grada Zagreba, DKMK 2019)

Rezultati istraživanja Poliklinike za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba, Ureda za zdravstvo Grada Zagreba i Društva za komunikacijsku i medijsku kulturu (2019) pokazuju kako je gotovo svaki peti adolescent sekstao pod nagovorom ili prisilom prijatelja, partnera ili nekog tko im se sviđa. Šokantno je kako 17% adolescenata potvrđuje da su prosljeđivali seksualne videomaterijale ili fotografije poznanika bez njihove suglasnosti.

Isto tako, podaci o dobi žrtava električnog nasilja izuzetno su zabrinjavajući budući da je prvo sveobuhvatno nacionalno istraživanje „EU Kids Online“ o medijskim navikama djece na internetu u Hrvatskoj kojeg je Društvo za komunikacijsku i medijsku kulturu zajedno s partnerima provedo 2017. godine pokazalo da je električnom nasilju izloženo 11,8% djece u dobi od 15 do 17 godina. Istraživanje potvrđuje kako s porastom dobi raste i iskustvo izloženosti seksualnom sadržaju na internetu, a poruke sa seksualnim sadržajem češće primaju starija djeca. Tri četvrtine djece koja su primila seksualne poruke dobila ih je putem društvenih mreža, gotovo polovina kao poruku poslanu na mobitel, a trećina putem pop-ups prozora i medijskih platformi (YouTube, Instagram, Flickr...) (Hrkids.online, 2017).

4. RIZICI I POSLJEDICE

Istraživanje „Društvena online iskustva i mentalno zdravlje mladih”, koje je 2019. provela Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba, u suradnji s Gradskim uredom za zdravstvo Grada Zagreba i Društvom za komunikacijsku i medijsku kulturu na uzorku od 1772 učenika prvih i trećih razreda srednjih škola.

Seksting i seksualno iznuđivanje nove su pojave koje mogu znatno utjecati na živote mladih. Mladi moraju biti svjesni da slanje ili prosljedivanje svojih ili tudi fotografija ne samo da nije primjereno, nego može rezultirati negativnim psihološkim, emotivnim i socijalnim posljedicama, i to ne samo sada, nego i u budućnosti. Ono što se jednom objavi na internetu ima neizbrisiv trag, tj. ostaje zabilježeno zauvijek. To kasnije može utjecati na daljnji uspjeh osobe, odnosno žrtve takvog čina.

Javno sramoćenje

Elektroničko nasilje

Agresivnost

Izbacivanje iz škole

Suicidalne misli

Narušeno samopouzdanje

Samoozljeđivanje

Kaznene prijave

Nemogućnost pronaleta posla

Anksioznost

Depresija

Izoliranje i povlačenje u sebe

Promjene raspoloženja

Rizična seksualna ponašanja

5. KAKO DALJE?

- **Na internetu ne činite ono što nikada ne biste činili u stvarnosti.**
- **Razgovarajte o svojim problemima s drugima - uvijek se obratite osobama od povjerenja ako netko od vas traži ili vas ucjenjuje da učinite nešto što ne želite ili što vam izaziva osjećaj nelagode (kao što je slanje fotografija bez odjeće i sl.).**
- **Obratite se svojim roditeljima i objasnite im kroz što prolazite - oni će vas saslušati i razumjeti, a sigurno će vam dati dobar savjet ili vam pomoći na neki drugi način.**
- **Ako ne želite razgovarati s roditeljima o tome, obratite se svojem razredniku/razrednici ili školskoj stručnoj službi (pedagog/pedagoginja, psiholog/psihologinja...) - oni su tu za vas učenike i educirani su da vam pomognu, zato se nemojte sramiti otvoreno razgovarati s njima.**
- **Na neprimjerene poruke nemojte odgovarati. Sačuvajte ih kao dokaze u obliku snimki zaslona kako biste ih mogli pokazati roditeljima ili drugim odraslim osobama od povjerenja, a po potrebi i policiji.**
- **Pošiljatelja blokirajte i prijavite na svim društvenim mrežama.**
- **Ako se seksualno iznuđivanje ili neki drugi oblik elektroničkog nasilja događa nekom vašem prijatelju ili poznaniku, također obavijestite odrasle osobe o tome. Osoba koja proživljava nasilje često nema hrabrosti prijaviti ga, a vi joj možete pomoći i postati njen junak!**
- **Od razrednika/razrednice ili nekoga iz školske stručne službe zatražite da održe edukacije medijske pismenosti u vašem razredu ili na razini škole kako bi se i druge potencijalne žrtve seksualnog iznuđivanja i/ili elektroničkog nasilja znale braniti i zaštititi, a prevencija je uvijek bolja od intervencije.**

6.
uho.dkmk.hr

Prva digitalna platforma za žrtve elektroničkog nasilja u Hrvatskoj „UHO - Utočište hrabrih Online“ (www.uho.dkmk.hr) osmišljena je kao #nohate zona na kojoj djeca i mladi mogu iznijeti svoj problem vezan za elektroničko nasilje i dobiti savjet stručnoga tima Društva za komunikacijsku i medijsku kulturu (DKMK), a stručnjaci udruge Pragma djeci i mladima pomažu kroz psihološko savjetovanje ako je ono potrebno.

Na UHO nam poruku možete poslati privatno (pa čete savjet dobiti putem e-pošte) ili javno, pri čemu će se vaši upiti i savjeti stručnjaka objaviti na platformi u „Zoni savjeta“. U oba slučaja vaš identitet ostaje zaštićen i tajan te se s nama dopisujete samo željenim nadimkom.

Putem platforme smo do sada primili više od 900 upita među kojima se posebno isticao seksting i s njime povezane ucjene i prijetnje (seksualno iznuđivanje) kod opće ženske populacije te vrijedanje i omalovažavanje na internetu kod mlađe muške populacije.

UHO

ZONA SAVJETA

O PROJEKTU

OPĆI UVJETI

POŠALJI PORUKU

Utočište Hrabrih Online

#NoHateZona u kojoj dijelimo iskustva cyberbullyinga, slušamo se i međusobno pomažemo savjetima.

Bila sam na prespavancu kod frendice i iz zabave je ona snimala mene i moju drugaricu i slala jednom decku, nasem poznaniku moze se cak rec i da nam je frend. Na tom videou smo ona i ja izvodile gluposti više manje ali smo se i smirile u jednom trenutku i sjele na pod il nesto izradivale ugl sto bi svakodnevno i radili. U tom trenutku nismo znali da nas frendica i dalje snima i salje njemu tek tak iz zabave. On je sve to skreenao i ima svakavke slike koje nisu bas primjerene. Jos je nekoliko puta mene osobno trazio da se slikam gola (naravno odbila sam) i cak je trazio moju fr. da me potajno sliko sto je i ona odbila jer je ipak to previse bolesno. On sada ne zeli obrisati te slike makar smo ga 100 puta molile. Ne zelim odrasle uvlacliti u to jer je "glupost". Cak smo mu i zaprijetile i njega nije brige. Ne znam vise sta da radim da te slike nestanu. Nisam samo ja u pitanju vec i moje ostale frendice i tko zna kolko jos cura. Nije pedofili, ima 13 godina al se ljjavio i seljacki ponasa.

 Ocajna, 15

Draga Ocajna, hvala ti na javljanju i žao nam je što vam se to događa. Sigurno je vašoj prijateljici sad nakon svega žao što je slala te snimke bez vašeg odobrenja. Nadamo se da to više neće činiti jer sigurno sad i sama vidi kako to može poći po krivu. Nemojte se na nju ljuti, nego zajedničkim snagama ispravite stvar. Vaš problem nikako nije glupost i zato biste svakako trebale prijaviti tog dječaka odraslima. Upravo zato što kažeš da je moguće da i drugim curama tako radi, bolje je da ga vi sada zajedno spriječite u takvom ponašanju, nego da jednoga dana zbog njegovog ponašanja neka cura loše završi. Zato vas potičemo da budete hrabre i pravedne, te da ga prijavite svojim roditeljima i zamolite da oni razgovaraju s njegovim roditeljima. Nemojte ubuduće slati nikakve neprimjerenе slike ni snimke, a pogotovo bez pristanka osoba koje se na njima nalaze. Nikako se nemoj slikati gola jer to najčešće samo vodi u daljnje maitretiranje, ucjenjivanje, prijetnje i mnoge druge loše posljedice. Držite se i sretno!

Pitaj Stručnjaka

Frendicu i mene je netko dodao u nekakvu grupu u kojoj su nam 15ak dečku prijetili da se slikamo (gole) i mi nismo htjele. To je trajalo par tjedana i mi smo nekome rekli da nam isfotopira slike i to je napravio. To smo poslale u tu grupu i izlašle iz nje. Nakon toga te slike su imali svi iz grada i okoline i svi su saznali naše brojeve. Od tada nam ne daju mira i zovu nas na broj svaki dan svakih 15 minuta. Ne znam kako spriječiti širenje fotografija... Može savjet?

ja sam 😊, 12

Stvarno mi je žao zbog iskustva kojeg ste ti i prijateljica imale. Iako je sada možda kasno za to, htjela bих da zapamtis kako nikada ne smijemo slati svoje fotografije bez odjeće, bez obzira na to tko nas to traži. Čak i da se radi o tvjem dečku koji kaže da nikome neće pokazati fotke, može ih kasnije iskoristiti da te ucjenjuje ili povrijedi. Osobe koje te to traže odmah prijaviti administratoru stranice i blokiraj, nemoj s njima nastavljati komunikaciju. Nitko te ne smije i ne može natjerati da učiniš nešto što ne želiš. Ako ti netko prijeti, uvjek to moraš reći prvo roditeljima ili nekoj odrasloj osobi kojoj vjeruješ, a kada su ozbiljniji slučajevi – kao što je ovaj – možeš prijaviti i policiji putem aplikacije Red Button ili osobno. Važno je da čuvaš dokaze kako bi policija lakše ušla u trag počinateljima. Sigurna sam da nije lako prolaziti kroz ovo, ali nadam će se ubrzo situacija rješiti! Držite se! 😊 -Ema

Ema Luketin

Jedan lik mi prijeti da će mi hakirati instagram ako mu se slikam gola i da će mi ga prije hakirati ako ga blokiram ili prijavim nekom ne znam šta da radim?

Veliki problem 51662, 12

Ne boj se njegovih prijetnji i nikako se nemoj slikati gola! Ne odgovaraj mu, blokiraj ga i screenshotaj njegove poruke u kojima ti prijeti, te prijavи administratoru. Svakako o tome pričaj s roditeljima, nastavnikom, razrednikom, školskim psihologom, pedagogom ili nekom drugom odraslot osobom kojom se možeš povjeriti. Možeš ga prijaviti na aplikaciju Red button ili osobno policiji, ili Centru za sigurniji internet. Ponavljam ti da se ne bojiš njegovih prijetnji, već da prijavиш zlostavljača jer se svaki oblik nasilja mora prijaviti. On to možda radi i drugim curama ili će raditi u budućnosti ako ga ne prijavaš. Ako se budeš osjećala loše ili ti je neugodno razgovarati s roditeljima, možeš nazvati Hrabi telefon i razgovarati sa stručnjacima. Hvala ti što si mi se javila i povjerila. Drži se i sretno!

Veronica Rosandić

Pitaj stručnjake

Naši stručnjaci iz DKKM-a tu su da ti pomognu i daju savjet.

Pitaj
Stručnjaka

- 1
- 2
- 3

Slala sam bivšem golu sliku i sad žalim, nakon 3 mjeseca od toga me zove i prijeti, ja kući plačem kad me zove jer se bojam... Htjela sam ga blokirati ali se bojim. Što da napravim? Bojam se... žao mi je što sam takvu glupost napravila... 😢😢

Stvarno sam budala..., 13

Draga Sara, hvala ti što si nam se javila! Žao nam je što ti to radi, ali ne smiješ se bojati njegovih prijetnji. Obavezno pričaj s roditeljima o tome što se dogodilo, reci im da ti je žao što si pogriješila, ali da želiš ispraviti stvari i da ga se želiš riješiti. Oni će ti pomoći, vidjet ćeš! Ne znamo zašto se bojiš blokirati ga, ali savjetujemo ti da ga svejedno blokirаш. Ako se javi s drugog broja/profilu, blokiraj i taj. Illi ga zamoli da tu sliku izbriše i reci da ćeš ga prijaviti policiji za distribuciju dječje pornografije ako ju objavi. Ako bude potrebno, stvarno ga prijavи policiji, možda najbolje da odeš na policiju zajedno s roditeljima. Ali nadamo se da do toga neće morati doći nego da će on tu sliku izbrisati i da će te pustiti na miru. Drži se i sretno!

Pitaj Stručnjaka

Ovako prije dvije godine sam jednove dečku poslala gole slike i poslije tog nismo imali nikakvog kontakta danas su me zapratili na Instagramu neke stranice koje su mi u dm poslale te moje gole slike naime to je jedini dečko kojem sam se ikada slikala i neznam sto da radim sada eto nadam se odgovoru ip

Casa, 16

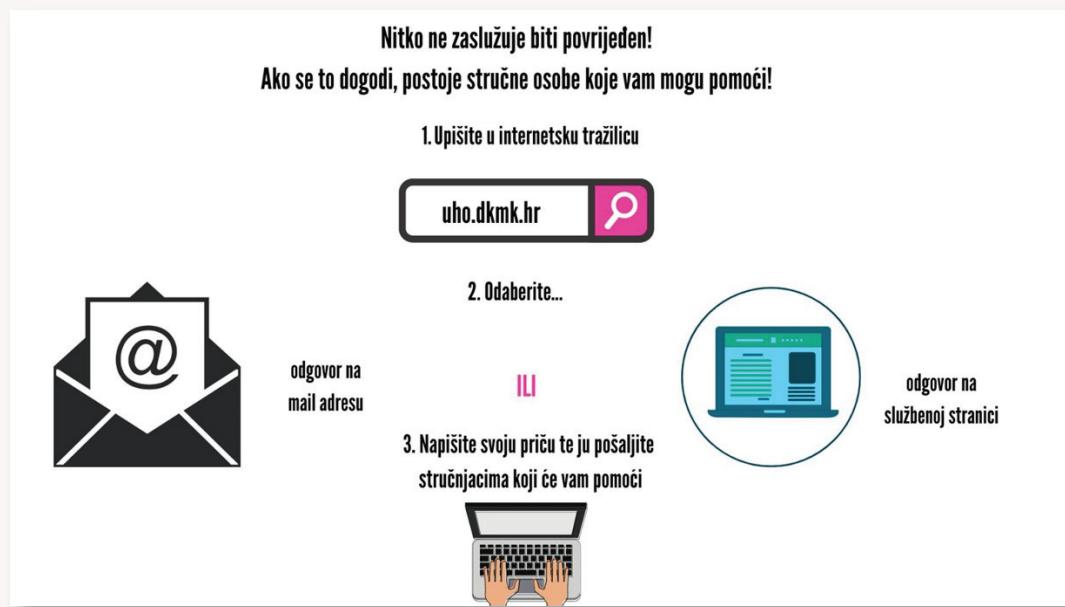
Draga Casa, hvala ti što si nam se javila i žao nam je što si u takvoj situaciji. Savjetujemo ti da iskreno priznaš roditeljima što se dogodilo, a da poruku tih stranica prijavиш administratorima Instagrama na način da označиш poruke i odaberesh Prijavи, pa zatim Golotinu ili pornografiju. Također ih možeš screenshotati i prijaviti policiji na Red button i Centru za sigurniji internet. Zamoli te stranice da ne objavljuju javno te slike koje si nekome poslala privatno. Ako se takve poruke nastave, a pogotovo ako postanu popraćene ikakvim prijetnjama ili učenjama, savjetujemo ti da se obratiš policiji osobno, zajedno sa svojim roditeljima. Drži se i sretno!

Pitaj Stručnjaka

!

Ako ste žrtva seksualnog iznuđivanja ili bilo kojeg drugog oblika električnog nasilja, potičemo vas da nam se obratite kroz platformu Utočište Hrabrih Online kako bismo vam pružili podršku. Ponekad je djeci i mladima teško razgovarati uživo o problemima koji ih muče, pa nam se ovim putem možete обратити u bilo kojem trenutku - anonimno i bez straha i srama.

uho.dkmk.hr

Korišteni izvori:

- Barrense-Dias, Y. i sur. (2017). Sexting and the definition issue, *Journal of Adolescent Health*, 61 (5), 544-554.
- Buljan Flander, G. i sur. (2020). Ispitivanje aktualnih trendova u korištenju društvenim mrežama kod učenika prvog i trećeg razreda srednjih škola u Hrvatskoj, *Kriminologija & socijalna integracija*, 28 (2), 277-294.
- Buljan Flander, G. i sur. (2021). Rasprostranjenost i navike sekstinga kod djece srednjoškolske dobi u Hrvatskoj, *Napredak*, 162 (1-2), 7-25.
- Gordon-Messer, D. i sur. (2013). Sexting among young adults, *Journal of adolescent health*, 52 (3), 301-306.
- Wolak, J. i sur. (2018). Sextortion of minors: Characteristics and dynamics, *Journal of Adolescent Health*, 62 (1), 72-79.
- Ciboci, L. i sur. (2020). Nacionalno istraživanje o sigurnosti djece na internetu – HR Kids Online. Dostupno na: <http://hrkids.online/>, stranica posjećena 20. listopada 2022.
- EU Kids Online (2020). Nacionalno istraživanje o sigurnosti djece na internetu – HR Kids Online. Dostupno na: <http://hrkids.online/prez/EUKidsOnlineHRfinal.pdf>, stranica posjećena 24. listopada. 2022.
- Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba (2019). Rezultati nacionalnog istraživačkog projekta „Društvena online iskustva i mentalno zdravlje mladih“. Dostupno na: <https://www.poliklinika-djeca.hr/istrazivanja/rezultati-nacionalnog-istrazivačkog-projekta-drustvena-online-iskustva-i-mentalno-zdravlje-mladih/>, stranica posjećena 26. listopada 2022.

Pišite nam:

Djeca medija

@djeca_medijsa

**Dragutina Golika 28
10 000 Zagreb**

info@dkmk.hr

www.djecamedija.org

www.dkmk.hr